

Τα παγώνια της Χαρδακιώτισσας

της Ανθής Πέτσα Σαββίδου

Τον Σεπτέμβρη του 1965, ο Κυθρεώτης και γνωστός ναίφ ζωγράφος Κώστας Αβρααμίδης με το παρώνυμο Αμερικάνος, έβαλε την τελευταία πινελιά του στον πίνακα «Τα παγώνια της Χαρδακιώτισσας», τον κοίταξε με εξεταστική ματιά μια και πολύ απαιτητικός με τον εαυτό του ήθελε το αποτέλεσμα να του είναι ικανοποιητικό. Τον είδε από κοντά, τον είδε από μακριά, υπό γωνία. Ικανοποιημένος και με αίσθημα ανακούφισης έβαλε το πινέλο στην παλέτα του... αυτό σήμαινε τέλος... το έργο παραδίδεται στον φιλότεχνο ιδιοκτήτη!

Ήταν πολύ δύσκολη η διαδικασία μέχρι το φινίρισμα του πίνακα. Τα δυο παγώνια, αεικίνητα, δεν καταλάβαιναν από πόζες και ακινησία. Και ο καημένος ο Αμερικάνος εξακολουθούσε το πήγαινε έλα στο σπίτι του ιδιοκτήτη των ωραίων παγωνιών, Τάκη Παπαβασιλείου, τις ίδιες ώρες και με ηλιοφάνεια, για πολλές πολλές μέρες. Συνέχισε να κάθεται για ώρες κάτω από τον παχύ ίσκιο της κληματαριάς για να «αρπάξει» το μάτι του την κίνηση των παγωνιών, το άνοιγμα της βεντάλιας με τα ποικιλόμορφα χρυσίζοντα χρώματα, ιδωμένα από τα παιχνιδίσματα των φωτός. Δεν έφταναν οι τόσες δυσκολίες, έπρεπε να έχει το νου του, να είναι ετοιμοπόλεμος, να αυτοπροστατεύεται, αφού τα δυο πτηνά, συχνά τον κυνηγούσαν και προσπαθούσαν να τον δαγκώσουν.

Παραπέρα η κα Χαρίτα, η γυναίκα του Τάκη, συνέχιζε να πλένει με πολλή αγάπη τα μωρουδιακά του πρώτου κοριτσιού της, της Φωτεινής που μόλις «ποσαράντωσε». Έπλενε κι άπλωνε και ο κυρ Κώστας σκιτσάριζε και χρωμάτιζε. Και η Χαρίτα στη σκάφη για τις πρώτες μπουγάδες της ως νεαρή μανούλα. Γλυκός ο κόπος και για τους δύο τους.

Το τοπίο στο βάθος, συναρπαστικό για όσους ξέρουν τη συνοικία των Χατζηπεριήδων, ήταν το καλύτερο φόντο που μπορούσε να ονειρευτεί και του προσφερόταν αφειδώλυτα ως αντιστάθμισμα στο μαρτύριο από τους φτερωτούς πρωταγωνιστές του πίνακα. Δύσκολα από τη φύση τους οικόσιτα τα παγώνια! Δεν περιορίζονταν μόνο στην αυλή της Χαρίτας. Έκρωζαν πολύ δυνατά, ενοχλούσαν τους συγχωριανούς, πετούσαν και έφευγαν από την αυλή και έμπαιναν στις αυλές και τα σπίτια της γειτονιάς. Στις αποδράσεις τους κατάφερναν να ανεβαίνουν και να ξηλώνουν κεραμίδια στις σκέπες των σπιτιών.

Είδαν και απόειδαν ο Τάκης και η Χαρίτα. Έπρεπε να τα απομακρύνουν, να τους εξασφαλίσουν στέγη όπου να είναι χαρούμενα και όχι εγκλωβισμένα. Σκέφτηκαν, ξασακέφτηκαν και τελικά με βαριά καρδιά πήραν την απόφαση, στην κυριολεξία αναγκάστηκαν, να τα χαρίσουν στον Δημόσιο Κήπο της Λευκωσίας. Και τα αποχωρίστηκαν... είχαν όμως τον πίνακα.

Ο ωραίος αυτός πίνακας του Κώστα Αβρααμίδα στόλιζε το σπίτι της οικογένειας Παπαβασιλείου στη Χαρδακιώτισσα της Κυθρέας και ήταν μέρος της καθημερινότητάς τους. Όταν μάλιστα ο γνωστός εικαστικός Τηλέμαχος Κάνδος,

φίλος του ζωγράφου τον κατάφερε να πει το ναι και να εκδέσει έργα του στο Κυπριακό περίπτερο της τότε Κρατικής Έκθεσης (χώρος Ιεράς Μονής Κύκκου) τα εγκαίνια της οποίας έγιναν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, «Τα παγώνια της Χαρδακιώτισσας» είχαν τη τιμητική του. Ο δε πίνακας έφερε την ένδειξη «ανήκει» και δεν είναι προς πώληση. Παρά το ζωνρό ενδιαφέρον από φιλότεχνους και το σεβαστό ποσό που του προσφέρθηκε, ο Τάκης δεν δέλησε να τον αποχωριστεί. Τον ήθελε στολίδι στον τοίχο του όπου όλοι τον καμαρώνανε.

Κατ' οικονομίαν Θεού, το 1973 ο πρώτος εξάδελφος της Χαρίτας, Τάκης Θεοκλήτου, ψυχίατρος ανοίγει δικό του ιατρείο στη Λευκωσία και παρακαλεί όπως του «δανείσουν» τα άτακτα παγώνια για να στολίσει το χώρο του γραφείου του με αυτή την αρχοντική πινελιά. Και έτσι ο πίνακας, διασώζεται, παραμένει σώος και ασφαλής, μακριά από τα άρπαγα χέρια των Τούρκων, όπως δυστυχώς έγινε με πολλά από τα έργα του Αβρααμίδα. Δύο χρόνια μετά, το 1975 ο πίνακας επιστρέφει προς μεγάλη συγκίνηση όλης της οικογένεια στους κατόχους του και κοσμεί πλέον το σπτικό τους μακριά από την Κυθρέα.

Τα τρία παιδιά της οικογένειας μεγαλώνουν. Δημιουργούν το δικό τους σπτικό και τα παγώνια της Χαρδακιώτισσας είναι περιζήτητα! Και τα τρία θέλουν να βάλουν στο σπτικό τους τον πίνακα. Η λύση στο «πρόβλημα» δίνεται με το να δημιουργηθούν τρία πιστά αντίγραφα. Έτσι το 2022 η γνωστή εικαστικός Πηνελόπη Κωνσταντίνου δίνει ζωή σε 6 νέα παγώνια, στα τρία πιστά αντίγραφα του.

Σήμερα το κάθε παιδί του Τάκη και της Χαρίτας έχει στη κατοχή του, ένα κειμήλιο, μια πολύτιμη κληρονομιά από τις κατεχόμενες ρίζες της για να θυμάται και να μακαρίζει. Τον πατέρα Τάκη, το δημιουργό Κώστα Αβρααμίδα, τους γείτονες που έφυγαν...

Σήμερα ο κάθε Κυθρεώτης έχει στην κατοχή του μέσα από το ημερολόγιο του Δήμου Κυθρέας για το 2025, στη σελίδα για το μήνα Σεπτέμβριο, το δικό του αντίγραφο. Μαζί με αυτούς και όλοι εμείς, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού Ελεύθερη Κυθρέα μοιραζόμαστε την ιστορία της δημιουργίας του, μακαρίζουμε το δημιουργό και τον ιδιοκτήτη αλλά και ευχαριστούμε την κόρη της οικογένειας Τάκη και Χαρίτας Παπαβασιλείου, Φωτεινή που μοιράστηκε την ιστορία της.